

กองทัพในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑

โดย พลเรือเอก วสินธ์์ สาริกะภูติ

กองทัพในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑

พล.ร.อ. วสันต์ สารีกะภูติ

“กองทัพ มีการพัฒนามาตามลำดับควบคู่กับความเจริญของประเทศ
ใครพัฒนาก่อนได้เปรียบ”

คำว่ากองทัพ ต้องหมายรวมถึง คน อาวุธ ยุทโธปกรณ์ และยุทธวิธี
ความเจริญของประเทศ รวมถึงความเจริญในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะ
ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนากองทัพอย่างสำคัญคือ ด้านเทคโนโลยี
และด้านเศรษฐกิจ

นักการทหารหลายท่าน เช่น ไฮดีท็อฟเลอร์ เชื่อว่าสงครามหลัง
ยุคสงครามเย็น หรือสงครามในศตวรรษที่ ๒๑ นั้น เป็นสงครามของ
คลื่นลูกที่สามที่เปลี่ยนจากแบบแผนของการสงครามในยุคอุตสาหกรรม
(คลื่นลูกที่สอง) มาสู่สงครามในยุคข่าวสาร ซึ่งเป็นสงครามที่มีคุณลักษณะ
ของเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามามีบทบาทอย่างมาก ๆ

โลกเราผ่านการทำสงครามกันมา ๒ ยุคแล้ว ยุคแรกคือ
ยุคเกษตรกรรม หรือจะเรียกว่ายุคคลื่นลูกที่หนึ่งก็ได้ ลักษณะของกองทัพ
มีลักษณะคล้ายๆ กัน ทั้งประเทศผิวขาว ผิวเหลือง เป็นพวกเกษตรกร
ชาวนา ชาวสวน ฯลฯ คือกำลังทหารไม่ว่าจะเป็น กองทัพไทย พม่า จีน
หรือชาติผิวขาวในยุโรป ในอดีต จะทำสงครามกันที่ก็เกณฑ์คนเอามารวม
กลุ่มตั้งเป็น กรม กอง นายทัพก็มักจะเป็นผู้นำกลุ่ม ผู้นำชุมชนของตน
ยกเว้นนายทัพระดับสูง ๆ จึงจะเป็นกลุ่มผู้บริหารรัฐ อาวุธยุทโธปกรณ์
ส่วนใหญ่เป็นอาวุธประจำกายของทหารนำมาเอง เช่น ดาบ หอก ธนู ฯลฯ
ตามความถนัดของตน ประเทศที่พัฒนา หรือที่เป็นมหาอำนาจ เช่น โรมัน

หรือมองโกของเจงกีสข่าน มีระบบอาวุธส่วนกลาง เมื่อจะรบก็ง่าย พอเสร็จศึกก็เก็บเข้าคลัง

วิธียุทธ การรบประชิดเป็นส่วนใหญ่ไม่มีการฝึกอบรมเป็นหลักเกณฑ์เหมือนอุตสาหกรรม ใช้เพลงอาวุธลุยเข้าห้ำหั่นกัน อาศัยฝีมือเพลงอาวุธ ความกล้าหาญ ความห้าวหาญ พลกำลังร่างกาย และจำนวนคนเข้าสู้กัน มีการใช้ลักษณะภูมิประเทศประกอบการดำเนินกลยุทธ์บ้าง ในสงครามยุคเกษตรกรรม ผีขาว ผีเหลือง สู้รบกันได้สู้สีกัน เช่น กองทัพของเจงกีสข่านสามารถบุกเข้าไปถึงกลางทวีปยุโรปได้ ร่างกายจะเล็กใหญ่ต่างกันบ้างก็ไม่มีผลมากนัก คนตัวเล็กวิ่งไวกว่าอาจสู้เอาชนะคนตัวโตที่ช้ากว่าได้

พอมาถึง ยุคอุตสาหกรรม หรือสงครามในคลื่นลูกที่สอง ฝ่ายผีขาวทางยุโรป พัฒนาอุตสาหกรรม จนมีเทคโนโลยีสูงกว่าชาติผีเหลืองทางเอเชีย โดยผลิตปืนใหญ่ ปืนเล็ก ที่มีอำนาจทำลายสูงตั้งแต่ระยะไกล ชาติผีเหลืองทางเอเชียยังใช้ หอก ดาบ ธนู หน้าไม้ อยู่เหมือนเดิม จะมีปืนเล็ก (ปืนไฟ) ใช้บ้างก็มีจำนวนน้อยเพราะผลิตเองไม่ได้ กำลังพลยังคงเป็นชาวนาชาวไร่เกณฑ์เข้ามาเหมือนเดิม จึงถูกชาติผีขาวยุโรป มารุกรานเอาเป็นเมืองขึ้น อาณานิคมจนเกือบหมดทวีป กองทัพอังกฤษเมื่อตอนบุกยึดพม่า เรียกกองทัพพม่าว่าเป็นแค่กองทัพชาวนา ไม่มีพิษสง ไม่ใช่กองทัพประจำการที่ได้รับการฝึกมาอย่างดี คนมากก็เหมือนคนน้อยห่างกัน ๑๐๐ - ๒๐๐ เมตร ก็ถูกยิงตายเสียแล้ว พม่าจึงต้องเสียเมืองไทยเรารอดมาได้เพราะวิเทโศบายทางการทูต การเมือง อันชาญฉลาดของพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะพระบาทสมเด็จพระปิยะมหาราช รัชกาลที่ ๕ แต่ก็ต้องเสียแขนเสียขาไปพอสมควร จึงรักษาร่างกายเอาไว้ได้เท่าที่เป็นราชอาณาจักรไทยปัจจุบัน

การพัฒนากองทัพระหว่างยุค กลีกรรม มาสู่ยุคอุตสาหกรรม ระหว่างผีขาว (ยุโรป) กับผีเหลือง (เอเชีย) ซึ่งพัฒนาต่างกันหลายสิบปีนั้น

มีผลต่อความเป็นเอกราชของชาติต่าง ๆ ในเอเชียเป็นอย่างมาก นอกจากเสียเอกราชแล้ว ยังเสียทางเศรษฐกิจอย่างมหาศาล ส่งผลกระทบต่อมาจนถึงปัจจุบัน นับว่าเป็นบทเรียนอันดีที่ทุกชาติจะต้องศึกษาจดจำ บัดนี้ผ่านจากยุคอุตสาหกรรมเข้าสู่ยุคข้อมูลข่าวสาร หรือผ่านจากยุคคลื่นลูกที่สองเข้าสู่ยุคคลื่นลูกที่สามแล้วเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อสำคัญ ที่แต่ละประเทศจะต้องปรับตัวเองให้รับเข้าสู่ยุคใหม่ให้เร็ว สถิติปัญญาของคนในโลกใบนี้ไม่ว่าจะเป็นผิวขาว ผิวเหลือง ผิวดำ ผิวแดง ไม่แตกต่างกันมากนัก พอเรียนทันกันได้จะต่างกันที่ลักษณะประจำชาติของแต่ละเผ่าพันธุ์ ชาติใดมีความสามัคคีสูง มีวินัยดี ย่อมสามารถสร้างผู้บริหารรัฐที่มีความสามารถได้ดีกว่าชาติที่ทะเลาะแตกแยก ซึ่งดีซึ่งเด่นกันไม่เว้นวันถึงจะได้ผู้บริหารที่สามารถก็ทำอะไรไม่ได้เต็มที่ เงินยังพอหาได้ ถ้าคนดีก็มีเงินมากถ้าคนไม่ดี เงินก็หมดสังคมก็แย่ ทำสงครามก็แพ้

มาดูกันว่านักการทหารเขามองกองทัพ และการสงครามในศตวรรษที่ ๒๑ นั้นว่ามีลักษณะแบบไหน สงครามในยุคข่าวสาร จะเปลี่ยนแปลงแบบแผนของการดำเนินสงครามโดยตรง เป็นสงครามที่มีได้มีความเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากแรงผลักดันของเทคโนโลยีใหม่ ๆ เท่านั้น หากแต่ยังเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งในเรื่องแนวความคิดทางยุทธการ ยุทธวิธี และรวมถึงการจัดโครงสร้างองค์กรกองทัพ เพื่อรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอีกด้วย

ความเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ มีผลให้กองทัพต้องเปลี่ยนแปลงตัวเองตามไปด้วย โดยมีประเด็นของความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอย่างน้อย ๖ คำถาม คือ (๑) จะจัดองค์กรอย่างไร (How are the military services organized) (๒) จะจัดการสนับสนุนอย่างไร (How are they supplied) (๓) จะจัดหาอาวุธเข้าประจำการอย่างไร (How do they procure weapons) (๔) จะจัดการบริหารอย่างไร (How are they managed) (๕) จะคิดอย่างไร (How do they think) (๖) จะรบอย่างไร (How do they fight)

กองทัพบกสหรัฐฯ ใน ค.ศ.๒๐๐๐ มองประเด็นสำคัญของการทำสงครามไว้ตามตารางดังนี้

ประเด็น	คุณลักษณะ
๑. การเข้าสู่พื้นที่เป้าหมาย (Deployment)	รวดเร็ว
๒. ความอยู่รอดและการดำรงสภาพในการรบ (Survival and sustainment in battle-field)	สูง
๓. เทคโนโลยีที่ใช้ (Technological employment)	ความก้าวหน้า ทันสมัย
๔. การปฏิบัติการรบ (operations)	หลายจุดพร้อมกัน (Simultaneity)
๕. การโจมตี (Strike)	แม่นยำ (Precision)
๖. การควบคุมสนามรบ	ควบคุมข้อมูลสนามรบ

การปรับตัวของกองทัพบกสหรัฐฯ ทบ.สหรัฐฯ ได้ทดลองจัดกำลังเป็นหน่วยเฉพาะกิจโครงการกองกำลังที่ ๒๑ (Force XXI Brigade) มีการจัดทดลองในรูปของกองพลน้อย Experimental XXI Bridge ตั้งอยู่ที่ฟอร์ตฮูด รัฐเท็กซัส

เคลาเซวิตซ์ นักการทหารผู้มีชื่อเสียงกล่าวไว้ว่า “กองทัพมียุคสมัยของตัวเอง” กองทัพไดยังมีโครงสร้างเดิม ๆ นานหลายสิบปี ไม่เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงตามการพัฒนาของเทคโนโลยี ถ้าไม่ล้ำสมัยก็ไม่ทันสมัย จุดมุ่งประสงค์ในการทำสงครามของทหาร คือ เมื่อรบ ต้องชนะ คำพูดประโยคนี้ ทหารทุกคนต้องจำไว้ในใจตลอดเวลา เทคโนโลยีทางการทหารเปลี่ยนไป กองทัพก็ต้องปรับปรุงตนเอง ให้เหมาะสมตาม เพื่อให้รบชนะ ไม่ว่าจะ เป็นสงครามในยุคเกษตรกรรม หรือยุคอุตสาหกรรม กองทัพก็มีการปรับปรุง อยู่ตลอดเวลา จะเป็นรูปแบบการจัดหน่วย การใช้อาวุธยุทธวิธี เช่น

พระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช จัดหาอาวุธใหม่เป็นหอกด้ามยาวมาก ๆ และจัดหน่วยทหารราบหนักใช้หอกด้ามยาวนี้เป็นการจู่โจมชนิดที่กองทัพ ชาติอื่น ๆ ไม่เคยพบเคยเห็น ทำให้กองทัพของพระเจ้าอเล็กซานเดอร์ มหาราช มีชัยชนะทุกสนามรบ แม้บางครั้งจะมีกำลังพลน้อยกว่าก็ตาม

จีน ซี ฮ่งเต้ ผู้รวบรวมแคว้นต่าง ๆ เข้ามาเป็นประเทศจีนด้วยกำลัง ทหาร ทหารม้าของจีนซี สามารถยิงธนูบนหลังม้าขณะม้าวิ่งได้ โดยขณะนั้น นักรบแคว้นอื่น ๆ ยังต้องยิงธนูบนหลังม้าขณะม้าหยุดวิ่ง ความได้เปรียบ เสียเปรียบจึงต่างกันมาก

เจงกิสข่าน ผู้ยิ่งใหญ่ของมองโกล ใช้กองทัพม้าล้วน ๆ ในการบุกรุก จากมองโกลเลียไปถึงกลางทวีปยุโรป เป็นกองทัพที่เกรียงไกร ชาติต่าง ๆ ไม่อาจรบด้วย ทหาร ๑ คน มีม้า ๓ ตัว จะสลับเปลี่ยนม้าทุกระยะ ประมาณ ๓๐ กม. ม้านั้นเมื่อมีคนขี่ จะวิ่งควบไปได้ระยะทาง ประมาณ ๓๐ กม. ก็จะเหนื่อยแต่เมื่อเปลี่ยนเป็นม้าหลังเปล่าแล้วก็สามารถวิ่งตาม กันไปได้ กองทัพของเจงกิสข่าน จึงเคลื่อนที่ได้วันละ หลายร้อยกิโลเมตร เตี้ยวปรากฏอยู่ที่โน้น เตี้ยวปรากฏอยู่ที่นี้ อย่างกับกองทัพทหารผี เป็นกองทัพที่มีความสามารถในการเคลื่อนที่สูงที่สุดในโลกยุคนั้น ประกอบ กับทหารบนหลังม้าเหล่านี้เชี่ยวชาญในการใช้อาวุธเป็นอย่างดี จึงรบชนะ ทุกสนามรบ ขณะที่ชาติอื่น ๆ ทหารม้าเป็นกำลังรบส่วนหนึ่งในกองทัพ

กำลังพลยังเดินเท้าอยู่ มีเรื่องเล่าว่าทหารของเจงกิสข่าน สามารถนั่งหลับบนหลังม้าที่กำลังวิ่งได้โดยไม่ตกจากม้า

ในยุคอุตสาหกรรม พระเจ้าโนโปเลียนมหาราช ใช้ทหารปืนใหญ่ ยิงปืนใหญ่สนับสนุนทหารราบอย่างใกล้ชิด (เหมือนปัจจุบัน) ในขณะที่กองทัพออสเตรเลียยังใช้ปืนใหญ่ในลักษณะการยิงเตรียม พอทหารราบเริ่มเข้าตี ปืนใหญ่ก็หยุด กองทัพออสเตรเลียแม้จะมีกำลังมากกว่า ก็ยังแพ้กองทัพของโนโปเลียนที่ใช้ปืนใหญ่ในลักษณะการสนับสนุนโดยใกล้ชิด โนโปเลียนเป็นผู้ริเริ่มการใช้ปืนใหญ่สนับสนุนทหารราบโดยใกล้ชิดเป็นคนแรก ทหารฝรั่งเศสจึงมีชื่อเสียงในการใช้ปืนใหญ่

สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ใช้กำลังรบกลุ่มเล็ก ๆ ลักษณะเคลื่อนที่เร็ว ก่อกว่นทหารพม่า เช่น ดักขุม โจมตี โจมตีก่อกว่นโดยไม่หวังผลแตกหัก ตัดเสบียง เป็นการใช้ยุทธวิธีที่พม่าไม่คาดคิด เพราะครั้งก่อน ๆ นั้น ไทยมักจะฝ่ายตั้งรับอยู่ในเมือง แต่สมเด็จพระนเรศวรฯ กลับทำการเป็นฝ่ายรุกทั้ง ๆ ที่มีกำลังพลน้อยกว่ากองทัพพม่า จึงชนะศึกพม่าได้ทุกครั้ง

มีหลักความจริงที่กองทัพจะต้องมองให้ออกว่าในปัจจุบัน และอนาคตอันใกล้ จะรบกับใคร ที่ไหน เมื่อใด และอย่างไร แล้วปรับตัวเองให้เหมาะสม ทั้งรูปร่างหน้าตา และวิธีรบ หรือที่พูดกันสั้น ๆ ว่า “จะรบอย่างไร ให้ฝึกอย่างนั้น” และ “เมื่อรบแล้วต้องชนะ” จึงจะเป็นกองทัพที่มีคุณค่าของประเทศ

กองทัพต้องการให้มีอำนาจการทำลายสูงยุคแรกแรกจึงใช้คนจำนวนมาก เพราะอาวุธมีขีดความสามารถในการทำลายต่ำ แต่ปัจจุบันอาวุธยุทโธปกรณ์ต่าง ๆ มีอำนาจการทำลายสูง อาวุธปืนเล็กปืนใหญ่ปัจจุบันจำนวนหนึ่งกระบอกมีอำนาจการทำลายเท่ากับปืนเล็กปืนใหญ่แบบเก่าหลายกระบอก กองทัพหลายชาติมียุทธโธปกรณ์สมัยใหม่ที่จะช่วยให้ปืนยิงในเวลากลางคืนได้อย่างแม่นยำเหมือนกลางวัน ดังนั้นถ้าจะลดกำลังพลของหน่วยกำลังรบ ของหน่วยสนับสนุนการรบลง ก็ควรปรับการจัดหน่วยใหม่

ให้กระทัตรัดเหมาะสม ลดกำลังพลลง โดยจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัย ที่มีอำนาจการทำลายสูง สมรรถภาพสูง มาแทนของเก่าที่ด้อยกว่า โดยยึดหลักการลดกำลังพลลง แต่ต้องทำให้หน่วยนั้นมีอำนาจการทำลายสูงกว่าเดิม หรืออย่างน้อยต้องไม่ลดลงกว่าเดิม ดังนั้นกองทัพในยุคข้อมูลข่าวสาร หรือยุคคลื่นลูกที่สามนี้ แบบโครงสร้างแตกต่างไปจากเดิมมาก ควรเป็นกองทัพขนาดเล็ก แต่มีเทคโนโลยีสูง (Small but high tech)

นาวิกโยธินสหรัฐ มองงานของเขาที่ต้องทำในปัจจุบันและอนาคตแตกต่างไปจากยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ และยุคสงครามเย็นมาก จึงได้มีการปรับตนเองให้เหมาะสมกับงานที่คาดคิดว่าจะต้องกระทำมาหลายปีแล้ว ทั้งการจัดหน่วย อาวุธยุทโธปกรณ์ และการฝึกหัดศึกษา กองพันทหารราบ นาวิกโยธินสหรัฐฯ ปัจจุบันมีกำลังพลน้อยกว่าสมัยสงครามเย็น แต่กลับมีอำนาจการยิงสูงกว่าเดิม ๒ - ๓ เท่า

รัฐบาลปัจจุบัน มีนโยบายลดกำลังทหารมาหลายปีแล้ว ถ้ากองทัพลดกำลังพลลง โดยไม่มีการปรับโครงสร้างการจัดหน่วยให้เหมาะสม ไม่มีการจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัยทดแทนของเก่าที่เริ่มล้าสมัยแล้ว ก็จะกลายเป็นกองทัพที่มีโครงสร้างล้าสมัย อาวุธยุทโธปกรณ์เก่าล้าสมัย กำลังพลขาดอัตรามาก อาจเป็นกองทัพพองเปื่อยเสียได้

กองทัพไทยอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ ในการปรับกองทัพ ในยุคคลื่นลูกที่สอง ให้เป็นกองทัพในยุคคลื่นลูกที่สาม กองทัพต้องมองงานของตนเองให้ถูกต้อง และปรับตนเองให้ทันตามยุคสมัย และต้องอธิบายให้กลุ่มการเมือง ผู้บริหารรัฐให้เข้าใจด้วย ไม่ใช่แต่ลดกำลังพลลง เพื่อลดค่าใช้จ่าย เงินเดือน เบี้ยเลี้ยง โดยไม่จัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัยมาทดแทนของเก่าที่เริ่มล้าสมัยไม่คุ้มค่าในการรบให้ชนะ ณ บัดนี้กองทัพจำเป็นต้องปรับปรุงพัฒนาตนเองให้เข้าสู่ยุคคลื่นลูกที่สามแน่นอน และต้องกระทำโดยเร็วด้วย อย่าคิดว่าไม่น่าจะมีการรบใหญ่ ๆ อีกแล้ว การรบย่อยแล้วแพ้มันเสียเกียรติภูมิของชาติเหมือนกัน นักการทหารรุ่นพ่อ รุ่นปู่ กล่าวไว้ว่า

เตรียมกองทัพไว้ ๑๐ ปี ๑๐๐ ปี แต่เมื่อรบเพียงวันแล้วชนะ ก็ถือว่าคุ้มค่า

ไม่มีประเทศใดที่ไม่มีกองทัพ ไม่มีประเทศใดมีกองทัพไว้เพียงเพื่อ
เข้าเวรยามเท่านั้น กองทัพต้องมีไว้เพื่อให้รบชนะ ในโลกใบนี้นับย้อน
หลังไป ๔,๐๐๐ - ๕,๐๐๐ ปี มีเวลาที่โลกไม่มีสงครามไม่ถึง ๑๐๐ ปี เราจะมี
กองทัพไว้เพื่อรบหรือมีไว้เพื่อเข้าเวรยามเท่านั้น เป็นเรื่องที่เหนียวมาก
เพราะการพัฒนากองทัพในขณะที่ยังไม่มีภัยใกล้ตัว ฝ่ายการเมือง (รัฐบาล)
และประชาชนไม่ค่อยเห็นด้วย ไม่ให้เงิน แต่ถ้าไม่เตรียมไว้ก่อน พอเกิดเรื่อง
ก็ไม่ทันกาล ดังนั้น ฝ่ายกองทัพจึงต้องใช้ความพยายามมาก ต้องอธิบาย
ให้รัฐบาลและประชาชนเข้าใจ และต้องใช้ลูกตื้อด้วย เพื่อให้ได้งบประมาณ
มาพัฒนากองทัพให้ทันสมัย มิใช่ได้แต่คงสภาพเดิม ๆ การจัดหาอาวุธ
ยุทโธปกรณ์ มิใช่การไปจ่ายตลาดซื้อของมาปรุงอาหาร คว่าเงินไปเลือก
ซื้อตามใจชอบ กำลังพลก็เช่นกัน มิใช่เกณฑ์มารวมกันแล้วก็บอกว่า
เอ็งไปรบ ทำเช่นนั้นจะเป็นกองทัพ ที่มีอาวุธยุทโธปกรณ์ล้าสมัย เรายัง
อ่อนฝีกอีกด้วย

พล.ร.อ.วสินธ์ สาริกะภูติ